

**INGLIZ TILIGA FRANSUZ TILIDAN KIRIB KELGAN
SO'ZLAR VA ULAR QO'LLANILISHI**

Toshkent amaliy fanlar universiteti Xorijiy til va adabiyot kafedrası

talabasi Jo'rayeva Maftuna O'ktam qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti

chet tillar kafedrası o'qituvchisi

Nuriddinov Navro'z Safarovich

nuriddinovnavroz@gmail.com

Annotatsiya. Fransuz tilining zamonaviy ingliz tiliga ta'siri shubhasiz. Ushbu maqolada zamonaviy ingliz tiliga kiritilgan fransuz so'zlari, ularning evolyutsiyasi va zamonaviy ishlatilishi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar; evolutsiya , Normand, kulinar , avangard , balet, gouvernement

Fransuz tili ingliz tiliga ta'sirining tarixi

Ingliz tiliga fransuz tilining ta'siri 1066 yilda normandlar tomonidan urushda g'alaba qozonilganda boshlangan. Bu paytda **Guillaume le Conquérant** g'alaba qozongan va uning qo'shinlari Angliyaga normand tilini joriy etishgan. Bir necha asrlar davomida fransuz tili ingliz elita va ma'muriyatining asosiy tili bo'lgan. Ushbu tillar aralashmasi tufayli, ingliz tili so'z boyligiga fransuz tilidagi ko'plab so'zlar kirgan. Bu so'zlar asosan madaniy sohaga aloqador so'zlar bo'lib bugungi kunda ham dunyoning boshqa ko'plab tillarida ham fransuz tilidagi so'zlardan foydalanilib kelinadi. Quyida ingliz tiliga kirgan fransuz tilidagi so'zlarni bir necha guruhlariga ajratib misol keltirilgan.

1. Gastronomie

- Exemples: restaurant, café, menu, gourmet, cuisine, à la carte..

- Foydalanish: Fransuz gastronomiya atamaları oziq-ovqat va restoratsiya bilan bog'liq maxsus tushunchalarni ko'rsatish uchun kulinar kontekstlarda nafaqat ingliz tilida balki deyarli hamma tillarda keng qo'llaniladi.

2. Mode et Luxe Moda va hashamat

- **Exemples:** boutique, couture, haute couture, chic, ensemble.

- **Foydalanish:** Ushbu so'zlar ko'pincha moda sanoatida noziklik va hashamat bilan bog'liq uslublar, buyumlar yoki kontseptsiyalarni ko'rsatish uchun ishlatiladi.

3. Art et Culture San'at va madaniyat

- **Exemples:** ballet, critique, genre, avant-garde, décor.

- **Foydalanish:** fransuzcha san'at atamaları teatr san'ati, raqs, adabiyot va madaniy tanqid mavzularida keng tarqalgan.

4. Gouvernement et Droit Hukumat va huquq

- **Exemples:** - court, judge, jury, government, parliament

- **Foydalanish:** Ko'pgina huquqiy va ma'muriy ,siyosiy atamalar fransuz tilidan olingan, bu esa ingliz hukumati tizimida ingliz tilining qadimgi ta'sirini aks ettiradi. Bunga yaqqol misol qilib Britaniya qirolligi gerbidagi **DIEU ET MON DROIT** xudo va mening huquqim yozuvni keltirib o'tishimiz mumkin

5. Vie Quotidienne Kundalik hayot

Exemples: fiancé, déjà vu, souvenir, rendezvous..

- **Foydalanish:** Bu so'zlar kundalik hayotda munosabatlar, his-tuyg'ular yoki voqealarni tasvirlash uchun ishlatiladi.

1. Fiancé / Fiancée

- Ma'nosi: kimningdir turmush o'rtog'i bo'lmagan kishi.

- Foydalanish: Nikoh qurmoqchi bo'lgan kishini ifodalash uchun ishlatiladi.

2. Balet

- Ma'nosi: raqs san'atining bir turi.

- Foydalanish: Odatda ushbu raqs uslubi va u bilan bog'liq ijrolarni ko'rsatish uchun ishlatiladi.

Fransuzcha so'zlarning ingliz tiliga o'tishi. Vaqt o'tishi bilan ba'zi frantsuz so'zlari ingliz tilidagi fonetika va grammatikaga moslashdi. Masalan, "government" so'zi o'z ma'nosini saqlab qoldi, lekin ingliz tili qoidalariga mos kelish uchun inglizchaga aylantirildi. Xuddi shunday, "menu" so'zi ingliz va frantsuz tillarida bir xil ishlatiladi, ammo biroz boshqacha talaffuzda.

Fransuz so'zlarining madaniy ahamiyati. Fransuz so'zlarining zamonaviy ingliz tiliga qo'shilishi tilga madaniy va tarixiy o'lcham qo'shadi. Bu so'zlar ingliz tilidagi so'z boyligini oshiradi va ma'lumotni aniq va ravshan yetkazish imkonini beradi. Bundan tashqari, ular ikki mamlakat o'rtasidagi madaniy va tarixiy almashinuvlarni aks ettiradi.

Xulosalar; Zamonaviy ingliz tilidagi frantsuz so'zlari frantsuz tilining ingliz tiliga bo'lgan uzoq va davomli ta'sirini ko'rsatadi. Bu so'zlar taom, moda, san'at, hukumat yoki kundalik hayotda ishlatiladigan so'zlar bo'lib, ingliz tiliga boylik va xilma-xillik qo'shadi. Ushbu so'zlarning evolyutsiyasi va moslashuvi, shuningdek, vaqt o'tishi bilan tillar bir-birini qanday boyitishi mumkinligini ko'rsatadi. Fransuz tilidan kirib kelgan so'zlarning aksari o'z ma'nosini saqlab qolgan bo'lib faqatgina fonetik yoki orfografik qisman o'zgargan holatlari kuzatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Stephan Gramley. The Vocabulary of World English. Arnold: London, 2001
2. Safarova X. S. Borrowed words from French to English language. Actual problems of modern science, education and training 2021-йил, март. ISSN 2181-9750. 50-54 pages. <http://khorezmscience.uz> .
3. . Baugh, Albert C. and Thomas Cable. "The Renaissance, 1500-1650." A History of the English Language. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall, 2002. 200-252.
4. O'rmonova Durdonaxon Tavakkaljon qizi .Alimova Zarifa Vaxobovna. INGLIZ TILINING O`ZLASHMA SO`ZLAR ORQALI LUG`AT TARKIBI KENGAYISHI YANGI O`ZBEKISTON TALABALARI AXBOROTNOMASI 14-april 2023 yil 39 b